

Kinderopvang op het platteland

Gezinnen met werkende ouders zijn er in het hele land. In de stad is kinderopvang meestal wel in een straal van enkele kilometers te vinden. Maar wat zijn de mogelijkheden voor ouders en kinderopvangondernemers op het platteland?

De laatste jaren starten steeds meer (jonge) landbouwers een kinderopvang op hun bedrijf. Dat biedt veel extra mogelijkheden. Er zijn dieren, er is ruimte en natuur. Kinderen die op de boerderij groot worden, ervaren de seizoenen van heel dichtbij. Ze voelen en ruiken de dieren; ze proeven verse melk en wortels uit de eigen moestuin; ze leren alles over het landbouwbedrijf. En ze zijn vooral veel buiten. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen die opgroeien op het platteland, doorgaans een hogere weerstand ontwikkelen.

Veel ouders kiezen bewust voor kinderopvang in de directe nabijheid van de natuur. Ze hebben het ervoor over dat hun kinderen 's avonds misschien naar dieren ruiken, met vieze kleren thuiskomen en dat ze er extra kilometers voor moeten rijden. Deze vorm van kinderopvang is erg populair en de cijfers liegen er niet om: bijna alles zit vol.

Ruimte, natuur én regels

Verenigde Agrarische Kinderopvang (VAK) biedt een formule aan landbouwers die kinderopvang willen starten. VAK werkt daarin samen met Satellite 'Partners in kleinschalige kinderopvang'.

Joke Verhage van Satellite: 'Het belangrijkste waarin wij anders zijn dan reguliere kinderopvang, is de ruimte die kinderen hebben, zowel binnen als buiten, en de natuur. Alle activiteiten zijn daarop gericht. Kinderen gebruiken de natuur als uitdagend speelmateriaal, gewone speeltoestel-

len zijn er bijna niet. De leiding is vanzelfsprekend gediplomeerd. Meestal zijn het de vrouwen die de kinderopvang leiden, maar man en vrouw doen veel samen. Dat moet ook wel, want alles loopt door elkaar: het landbouwbedrijf, de kinderopvang en het eigen gezin.'

Gemeentelijke regelgeving is streng. Er zijn regels voor verkeersoverlast van halende en brengende ouders, maar ook voor geurhinder van bijvoorbeeld een varkensbedrijf. De ondernemer moet een plan hebben voor als er een dierenziekte uitbreekt op zijn bedrijf.

Joke: 'Er zijn echtparen die de trainingen van VAK samen volgen. De boer neemt dan ook een aantal uren van de opvang voor zijn rekening. Hun bedrijf wordt levendiger met aanloop van kinderen, ouders en werknemers. De boeren verzorgen voor de ouders rondleidingen of leggen op ouderavonden en via nieuwsbrieven uit wat er allemaal gebeurt op de boerderij. Zo fungeren ze als ambassadeur van hun sector.'

Is er een verschil tussen het oosten en het westen van Nederland? 'In het oosten kijkt men soms nog traditioneel aan tegen kinderopvang', zegt Joke. 'Daar werken de ouders vaker deeltijds. In het westen is het heel gewoon dat kinderen vier of vijf dagen naar de opvang gaan.'

De cijfers liegen er niet om: bijna alle locaties zitten vol!

Knelpunten van kleinschaligheid

PRIMO nh (Provinciaal Instituut voor Maatschappelijke Ontwikkeling in Noord-Holland) ondersteunt onder andere kinderopvangorganisaties op het gebied van professionalisering. Ze brengen verschillende partijen bij elkaar om tot

nieuwe of alternatieve vormen van opvang te komen, afgestemd op de lokale situatie. Behalve voordelen, zijn er ook knelpunten van kinderopvang op het platteland. Adviseur jeugdbeleid van PRIMO Nita Bleijert bevestigt: 'Er waren vroeger relatief veel opvangouders op het platteland. Vrouwen waren meestal thuis, vanwege het boerenbedrijf. Als opvangouder hadden ze contact met andere ouders én een eigen inkomen. Maar door allerlei nieuwe wettelijke eisen stopten veel opvangouders ermee. Een teleurstelling voor ouders die geen kinderopvang in de buurt hadden en voor ouders die bewust kozen voor de kleinschaligheid en huiselijkheid van een gastouder. Inmiddels begint het gastouderschap langzaam weer populair te worden.

In dunbevolkte gebieden of in gebieden waar veel vergrijzing is, is het moeilijk om als kleine kinderopvangorganisatie te overleven. Een fusie of samenwerking met een overkoepelende organisatie kan dan een goede optie zijn.'

'Een ander knelpunt is dat gediplomeerd personeel voor de kinderopvang op het platteland schaars is. Dat is zeker het geval wanneer de organisatie moeilijk te bereiken is en er weinig openbaar vervoer rijdt. Personeel moet dan wel een auto hebben. Omdat er steeds meer voorzieningen verdwijnen, zie je dat het platteland minder aantrekkelijk wordt voor gezinnen met jonge kinderen.'

Bijzondere ideeën van Opvang Anno Nu

Opvang Anno Nu is een project dat in opdracht van SKIK (Stichting Kinderopvang Joure, Nederland) onderzoek deed naar nieuwe mogelijkheden voor kinderopvang op het platteland. Er is geprobeerd antwoord te geven op het probleem: *'Het huidige aanbod van professionele kinderopvang op het platteland voor kinderen van 0 tot 12 jaar sluit onvoldoende aan bij de wens van ouders en maatschappij om tussen 7.00 en 19.00 uur arbeid en zorg te combineren.'*

'Het is elke dag vaste prik: een bezoek aan de dieren, ook als het wat minder mooi weer is.'

Saskia Hurkmans is eigenaar van het kleinschalige kinderdagverblijf De helpende handjes in Erp, Brabant. Ze werkt volgens de franchiseformule van Satellite.

'Of onze opvang verschilt met die in de stad? Ja, ik voel me wel bijzonder. Dat komt door de ruimte die we hier hebben. Mijn eigen kinderen speelden altijd graag buiten en hadden dieren om zich heen. Ik vind dat meer kinderen die kans moeten krijgen. Daarom ben ik met deze opvang in het buitengebied begonnen. We houden hier schapen, kippen, geiten, konijnen en een minipony. Het is elke dag vaste prik: een bezoek aan de dieren, ook als het wat minder mooi weer is. De kinderen mogen ze voeren en aaien; als ze er wat huiverig voor zijn dan kijken ze alleen. Ouders waarderen onze manier van werken. Omdat we kleinschalig zijn hebben we een hechte band met de ouders en kinderen. Per dag hebben we plaats voor 16 kinderen van 0 tot 4 jaar, we zitten bomvol!

Wat ook een verschil is tussen het platteland en de stad, is de opvang na school. Er is wel een bso in ons dorp, maar er wordt ook veel onderling geregeld met opa's, oma's, burens of vriendjes. De opvang na school levert hier weinig problemen op. Onze aansluiting als franchiseondernemer bij Satellite is echt een voordeel. De ondernemers krijgen een basistraining, de leidsters krijgen pedagogische trainingen, Satellite controleert de opvang en biedt hulp op allerlei gebied. Ik kan altijd de pedagoog van Satellite bellen voor advies, of hen inschakelen bij een zakelijk probleem. Ze geven ons een rugzak mee, waar ik uit kan halen wat ik nodig heb. Elke zes weken organiseren zij partneroverleg, dan spreek ik collega's en dat is prettig.

Als je kinderopvang in een kleine gemeente wilt starten moet je wel uithoudingsvermogen hebben. Vaak vindt de gemeente dat het niet in het bestemmingsplan past, dat het in de bebouwde kom moet of in een grotere plaats. Maar het tegendeel is waar: ouders waarderen juist onze locatie en daarom rijden ze er graag voor om.'

Uit de creatieve sessies is een groot aantal ideeën ontstaan, die zijn opgenomen in een *toolkit*. Bijvoorbeeld: schooltijden opnieuw indelen; boerderijopvang van dementerende ouderen samen met kinderen; kinderopvang die aanvullende diensten biedt als kapper, boodschappendienst of maaltijdservice.

Of een gezinscoördinator aanstellen om de agenda's van ouders, kinderen en opvang op elkaar af te stemmen, of een pool aanleggen van professionele oppassers waar kinderen zelf uit kunnen kiezen. Sommigen opperden zelfs dat er bij elk gezin een bejaarde kon inwonen als opvang voor de kinderen.

Twee concepten zijn door Anno Nu in de toolkit uitgewerkt en dienen als inspiratiebron voor organisaties die een nieuwe vorm van kinderopvang willen opzetten: *Het brede dorp* en *De Flexbus*.

In het kort komt het erop neer dat in *Het brede dorp* slechts één pedagogisch medewerker van een professionele kinderopvang aan het werk is. De rest van de functies wordt ingevuld met vrijwilligers. De opvang gebeurt vanuit een centrale plek in het dorp, bijvoorbeeld een vergaderruimte van de kerk. Van daaruit zwerven de oudere kinderen uit over een deel van het dorp, volgens vooraf gemaakte afspraken. De kinderen kunnen naar een speelveldje, of helpen in de tuin, in de bakkerij of in de kerk. Niet alleen de vrijwilligers, maar iedereen die in het dorp is, houdt toezicht.

De Flexbus is bedoeld als naschoolse en woensdagmiddagopvang. De bus rijdt van dorp naar dorp om de kinderen

uit school te halen. Dat gebeurt in wisselende volgorde, zodat de scholen soms even langer op een kind moeten passen. De bus is veel meer dan alleen een vervoermiddel. Wanneer de kinderen worden opgehaald, is de bus al meteen de opvangplek. Maar er zijn altijd extra faciliteiten in de buurt: een zaal in het dorpshuis of een dorpsplein waar de kinderen een ruimte kunnen gebruiken. Een groot voordeel is de mobiliteit. Bij mooi weer kunnen de kinderen naar een bos of andere speelplek buiten gaan.

Kortom, vernieuwende ideeën voor kinderopvang op het platteland blijven noodzakelijk. Uit de toolkit van Opvang Anno Nu valt genoeg inspiratie te putten, ook al lijken sommige ideeën wel erg revolutionair. •

Informatie

Meer informatie:

www.primo-nh.nl: over kleinschalige kinderopvang.

www.satellite-partner.nl: organisatie voor ondernemers in kleinschalige kinderopvang en tevens van VAK, Vereniging Agrarische Kinderopvang.

www.opvangannonu.nl: Voor het bestellen van de toolkit Opvang Anno Nu.